

1. Teen Slang. Deciphering what your teen is saying [Electronic resource] / Raychelle Cassada Lohmann Ph.D, 2017 – <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/teen-angst/201712/teen-slang?amp>
2. General American slang: composition, derivation and function (linguocultural aspect) / Voloshin Yu.K., Krasnodar, 2000, p.32
3. Youth slang // Young scientist. – 2018, Malko A.A., Sergeeva E.M. - No. 2. - P. 33.
4. INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL "INNOVATIVE SCIENCE" NO. 11-2 / 2016 p. 108-109 "Features of slang in English" D. A. Knyazeva, N. V. Chigina
5. Peculiarities of the use of youth slang in modern Russian and English // Humanitarian scientific researches. Pavlenko V. G, 2017. # 2
6. Features of youth slang in modern English / / Modern scientific research and innovation. Balandina T. A., 2017. # 1
7. Dumas, Bethany K. and Jonathan Lighter. 1978. "Is Slang a Word for Linguists?" American Speech 53: 14-16.
8. International SCIENTIFIC JOURNAL "SYMBOL of SCIENCE" №12-2/2016 FEATURES of SLANG GRAMMAR E. A. Redkozubova
9. Stylistics. modern English language. - 4th ed. Arnold I. V., 2002. - 384 p.
10. Tsarskoye Selo readings "Features of American slang and ways to translate it" N. M. Zhutovskaya, D. V. Bogdashov, 2017
11. Slang in modern English // Young Scientist. Panteleeva I. I., Bentsionok K. S., Choban A. S., Kalenov A. A. - 2016. - No. 5. - S. 28-30.
12. Expressivity of the slang of American youth / D.A. Kaverina. - Text: direct, electronic // Young scientist. - 2014. - No. 21 (80). - S. 770-773.
13. Features of modern youth slang / Ya. S. Kosyakova, Anna Mazovka. - Text: direct, electronic // Young scientist. - 2017. - No. 22.1 (156.1). - S. 14-16.

УДК 512.55

ӨМІРІН ҒЫЛЫМҒА АРНАҒАН ҒАЛЫМ

Таубалдиева Н.

Қостанай облысы әкімдігі Білім басқармасының «Рудный құрылыс және көлік колледжі» КМҚК

Ғылыми жетекшісі: Сактаганова И.А

Қостанай облысы әкімдігі Білім басқармасының «Рудный құрылыс және көлік колледжі» КМҚК

АННОТАЦИЯ. Бұл мақалада Әл-Фараби өмір сүрген уақыт айрықша кезең ретінде аталады. Өмірін ғылым-білім жолына сарп еткен ақын өмір бойы сапар шегіп, шет жерлерді аралап, туған жерден жырақта жүрген. Әл-Фараби 25-30 жас шамасында бүкіл дүниежүзілік ғылым-білімді терең де жан-жақты меңгеріп, енді өзі де құнды-құнды еңбектер жазды.

Түйінсөздер: Ойшыл, тілдер, мәдени мұра, ғалымдар, ұрпақ, ойшылдар, кітапхана, еңбек, ғасыр, ғылым, ғалым.

АННОТАЦИЯ. В статье написана время жизни Аль-Фараби которое называется особым периодом. Всю свою жизнь посвящал к науке познавал мир. Аль-

Фараби в возрасте 25-30 лет глубоко и всесторонне изучил всю мировую науку, и начал писать ценные труды.

Ключевые слова: Мыслитель, языки, культурное наследие, ученые, поколения, мыслители, библиотека, труд, век, наука, ученый.

ANNOTATION. Al-Farabi time is called a special period. Having spent his life on the path of science and education, the poet traveled his whole life, traveling abroad and away from home. At the age of 25-30, Al-Farabi, comprehensively mastered world science and knowledge and wrote valuable works.

Key words: Thinker, languages, cultural heritage, scientists, generations, thinkers, library, work, century, science, scientist.

Әбу Насыр Мұхаммед ибн Мұхаммед ибн Узлағ ибн Тархан әл-Фараби ат-Түркі – ұлы ғалым, энциклопедист, Аристотельден кейінгі Екінші ұстаз атанған Әл-Фарабидің толық аты-жөні осылай болып келеді. Әл-Фараби 870 жылы Жібек Жолының маңызды орталықтарының бірі болған Отырар қаласының маңында дүниеге келген.

Ол бала кезінен сол дәуірдегі өркениет пен мәдениеттің ірі орталықтары саналған Бұхара, Самарқан, Мерв, Бағдат, Харран, Рей, Каир, Алеппо, Шам қалаларында болып, білімін үнемі жетілдіріп отырған. Әл-Фарабидің ғылыми қызметі ортағасырлық араб-мұсылман мәдениетінің гүлдену дәуіріне, яғни біздің дәуіріміздегі X ғасырдағы – Мұсылман Ренессансына сәйкес келеді.

Әл-Фараби өмір сүрген уақыт айрықша кезең ретінде аталады. Отырар өлкесінде әл-Фарабиге дейін ойшылдар өте көп болса, оның өз заманында да ғұламалар аз болмаған. Ол жастайынан туған өлкесінде білім алып, Отырар кітапханасында отырып, шаң басқан қолжазбаларды ақтарып, көз майын тауысып, талмай кітап оқып, оқу-білімге ерте құмартқан. Отырар кітапханасына алыс-жақын елдерден керуенмен сан түрлі кітаптар ағылып келіп жататын. Әл-Фараби өмір сүрген IX-X ғасырларда Отырар өркениетінде рухани мұра жоғары бағаланған.

Сол кітапханадан әл-Фараби жиырма жасқа дейін тәлім-тәрбие алып, ондағы бар кітаптарды, трактаттарды оқып зерттеген. Одан кейін білімін толықтыру үшін керуенге ілесіп, араб еліне аттанады. Бағдад, Дамаск сынды басқа да өркениеті дамыған ірі шаһарларда болып, артында ғылыми-зерттеу еңбектерін қалдырған.

Әл-Фараби, әлем мойындаған философ, Платон мен Аристотельдің еңбектерін шығыс, араб-мұсылман әлеміне таратқан үлкен ғұлама. Әл-Фараби – үлкен ғалым. Әл-Фарабидің мұрасы ғылымның әр түрлі саласына қатысты еңбектерден тұрады.

Көрнекті шығыс зерттеуші Е.Э. Бертельс: «Әл-Фараби көптеген сындарлы шығармалар туғызды. Фараби мұрасы ұшаң теңіз және сан алуан. Ол сол тұстағы бүкіл білім салаларын, этиканы, саясатты, психологияны, жаратылыстануды, музыканы оқып зерттеді!...

Ал, немістің ұлы философы Гегель: «Әл-Фараби Аристотельдің «Физикасын» – қырық рет, «Риторикасын» – екі жүз, «Жан туралы» атты кітабын – жүз рет оқыған екен. Неткен таңғаларлық еңбек!»

Әл-Фараби араб елінде аты шығып, «Шығыстың Аристотелі» атанып, артында мол мұра қалдырған. Сөйтіп сексен жасқа келгенде өмірмен қоштасады. Ол: “Мен Қыпшақ елінен ешқандай атақ-даңқ іздеп келген жоқпын. Мен білім іздеп келдім, сол білімді араб елінен таптым, бірақ менің Қыпшақ еліне сүйіспеншілігім шексіз”,- деп өзінің туған жерге деген сағынышын өлеңге түсірген.

Кешір мені, туған жер, сені артқа тастадым.

Кешір мені, туған ел, жолды алысқа бастадым.

Кешір мені, ұлыс -ұрпағым, бақ, байлық, даңқ таппадым.

Кешір мені, ар-ұжданым, білім болды баққаным, – деп тебіренеді.

Өмірін ғылым-білім жолына сарп еткен ақын өмір бойы сапар шегіп, шет жерлерді аралап, туған жерден жырақта жүрген.

Әл-Фараби 25-30 жас шамасында бүкіл дүниежүзілік ғылым-білімді терең де жан-жақты меңгеріп, енді өзі де құнды-құнды еңбектер жазды. Ол ғылым мен өнердің барлық саласы бойынша 150-ден астам еңбек жазған.

Сонымен қатар, Ол керемет өлең де айтқан, қобызда да ойнаған. Қобыз аспабын жасап, күй тартқан Қорқыт Ата дейміз. Шын мәнінде Қорқыт Атадан кейін әл-Фараби де қобызды дамытып, оның құлағында ойнаған ойшыл, көп тілде сөйлеген ғұлама адам болған. Әл-Фараби – қазақ өркениетінің, музыка философиясының негізін қалаған үлкен ойшыл. Ал бірақ, иранның ұлығына жазған мына хатынан ұғатынымыз, «Жоғары мәртебелі, құрметті мырза. Сіздің көп уақыттан бері шақырғаныңызды еске алып келіп едім. Аз өнерімнің шетін алдыңызда көрсеттім. Сары ала киінген сарайдың сәніне құмар жан емеспін. Іздегенім –білім мен ғылым. Сондықтан алаң болмаңыз, кешіріңіз, мархабат». Ол өзінің өлең айтып, рубаи жазып, күй тартып жүрсе, алға қойған мақсатының орындалмайтынын білді. Ал хат оның білімге құштарлығын көрсетті.

Бірақ ол – тек қазақтың ғана емес, қазақ халқы қалыптаса қоймаған кезеңде өмір сүргендіктен, бүкіл түркі халықтарына ортақ тұлға. Әл-Фараби мұрасы түркі халықтарын біріктіретін рухани негіз деп айтуға болады.

Оған дәлел: «Адам мақсатына өзін-өзі жетілдіру арқылы жетеді»-деген сөздері.

Ғылым, білім іздеп, жер жерді аралаған ойшыл парсы, түрік, араб тілдерінен бөлек грек, қытай, латын, санскрит және басқа тілдерді үйренеді. Сол заманда дамыған барлық ғылым салалары мен өнер түрлерін жетік меңгеріп, оның дамуына өз үлесін қосады. Осылайша, кейінгі ұрпаққа мол мәдени асыл мұра қалдырды

«Ұлы ойшылдың идеялары мен қағидаттарының теориялық негіздерін жаңа заманға сай пайдалану, ғұлама ғалымның мұрасын өзекті ғылыми-зерттеулерде және инновациялық білім беру үдерістерінде кеңінен қолдану, әл-Фараби идеалдарының негізінде жаңа үлгідегі мемлекеттік ұстанымдарды зерделеген жөн», -деді мемлекеттік хатшы Қ. Көшербаев

Ғұламаның «Даналық жауһарлары», «Ізгі қала тұрғындарының көзқарасы», «Бақытқа жету», «Мемлекеттік қайраткерлердің нақыл сөздері» сияқты еңбектері мыңдаған жыл өтсе де өз мәнін жойған жоқ. Сонымен қатар, бұл еңбектерді мемлекет басшылары әлі күнге дейін өз мемлекетінің басқаруында пайдаланады.

Еліміз даму үстінде. Елмен бірге, сол елдің ғылымы да дамуда. Әсіресе, қазіргі ұл бабамыздың мерейтойы қарсаңында елімізде атқарылатын іс-шаралар да жеткілікті.

Әл-Фарабидің ілімі терең методологиялық зерттемелерді қамтиды, олар бүгінгі таңда жаһандану мен жұтқыншақты үрдістердің өзара іс-қимылын шығармашылықпен бағалауға, қазіргі әлемнің дамуының негізгі факторларын анықтауға мүмкіндік береді.

Қазақстандық ғалымдар, жазушылар да «шығыстың екінші ұстазына» өз еңбектерін арнап келеді. соның біршамасын атап өткім келеді.

Әбу Насыр әл-Фараби шығармашылығы мен оның ғылыми еңбектері оның замандастары қалай қызықса, қазіргі ғалымдар да өз ізденістерін тоқтатпайды.

А.Көбесов өзінің «Ғылымда даңғыл жол жоқ» кітабында «Тарихтың ұлы көшінде адамзат жинақтаған материалдық байлықтар қандай ұшан-теңіз болса, оның рухани құндылықтар қоры да сондай мол. Бұлардың бәрі бірдей ортақ қазына. Сол мәдени мұраны талдап, іріктей білу, оны қастерлеп бағалай білу, халыққа жеткізу –

кейінгі ұрпақтың абыройлы парызы. Қазір ғылым – заманымыздың аса ірі мәдени құбылысы, жалпы цивилизациямыздың бөлінбес маңызды бөлігі болып отыр. Сондықтан да мәдениетті, оқыған әрбір азамат ғылым тарихынан белгілі көлемде хабардар болуы игілікті нәрсе екені ешкімге дау туғызбаса керек», деген болатын. Ендеше А.Көбесов жиған рухани құндылықтарды кейінгі ұрпаққа жеткізу, олардың бойында біздің ұлттық ғұламаларымыз туралы білім, білік, дағдыны қалыптастыру қажет. Бұл қазақ топырағында туған Ұлы бабамыздың тұлғасын биіктете түседі. Әл-Фарабиды тану арқылы әлем Қазақ елін таниды деп ойлаймын.

Әбу-Насырдың өмірі мен мұрасын игеру мақсатында басқа да жұмыстар атқарылды. Сол жылдары жазушы Д.Досжановтың «Тұлпардың ізімен» және жазушы, журналист Ә.Әлімжановтың «Сувенир из Отырара» деген кітаптары жарық көрді.

Аристотельден кейінгі екінші ұстаз атанған дәуір данышпанының еңбектерін зерттеу елімізде де 70-жылдардан бастап қолға алынды, қарқынды жүрді.

Әбу Наср Әл-Фараби — түркі ойшылдарының ең атақтысы, ең мәшһүрі, “Әлемнің 2-ұстазы” атанған ғұлама. Оның заманы “Жібек жолы” бойындағы қалалардың, оның ішінде Отырардың экономикасы мен мәдениетінің дамыған кезіне дәл келеді. Әбу Наср Әл-Фараби Орта Азия, Парсы, Ирак, араб елдері қалаларына жиһанкездік сапарлар жасап, тез есейді. Ол жерлерде көптеген ғұламалармен, ойшыл-ақындармен, қайраткерлермен танысып, сұхбаттасты. Тарихи деректер бойынша 70-ке жуық тіл білген. Өздігінен көп оқып, көп ізденген ойшыл философия, логика, этика, метафизика, тіл білімі, жаратылыстану, география, математика, медицина, музыка салаларынан 150-ге тарта трактат жазып қалдырды. Отырар медресесінде, Шаш, Самарқан, Бұхара, кейін Харран, Мысыр, Халеб (Алеппо), Бағдад шаһарларында білім алған. Әбу Наср Әл-Фараби дүниеге келгенге дейін 126 жыл бұрын түркілердің үлкен мәдени орталығы болған Фараб қаласы бейбіт жолмен ислам дінін қабылдаған болатын. Ол кез санасы ашық әрбір мұсылманға ислам діні ғылымымен шұғылдануды парыз еткен. Осы кезден бастап Әбу Наср Әл-Фараби араб тілді ғалым болып есептеле бастады. Әл Фараби заманында бүкіл Орта Азия мен Түркістан Араб халифатының ықпалында болған. Соған байланысты қала халқы сауда саттық мәселесінде ислам қалыптасып, дамуына зор үлес қосқан араб, парсы, түркі тілдерін қатар қолданған. Соның ішінде рухани, ғылыми тіл араб тіл болған. Сондықтан осы қалада сауат ашып, осы қалада білімге, ғылымға деген құмарлығы оянған Әл Фарабидің осы үш тілді жетік білуі заңдылық еді. Ол кейін білім ғылым іздеп, көп жерді аралайды. Ақыры сол кезде әлемнің ғылым дүниесінің орталығы болған Бағдадқа келіп, сонда тұрақтап қалады. Сол кездің әйгілі ғалымдарымен кездесіп, олармен сырлас болады. Грек, латын, санскрит және басқа тілдерді үйренеді. Ол әл-Фарабидің көп тілдерді білетін полиглоттық, музыканттық, ойшылдық, шешендік қабілеттерін зор бағалаған.

Әл-Фараби өз заманындағы өнер-білімнің ең асылын таңдап ала білді, өз дәуірінің шынайы энциклопедиясын жасап көрді. Оның терең мағыналы пікір айтпаған, жете зер салмаған, данышпандық болжам жасамаған бірде-бір саласы жоқ деуге болады

Арада XI ғасыр өтсе де, әл-Фараби ілімінің дәл қазіргі алмағайып заманда өте өзекті әрі қажетті екеніне көзіміз жетіп отыр.

Жастар – ел болашағы. Шығыс әмірлерінің бірі әл-Фарабиден: « – Уа, Ұстаз, менің мемлекетімнің болашағы қандай күйде болмақ?» деп сұрағанда, әл-Фараби: «Еліңнің болашағын білгің келсе, маған жастарыңды көрсет, сонан соң айтып берейін», деген екен. Осы ретте әл-Фарабидің адамгершілік құндылықтар арқылы тәрбиелеу ісі қоғамды ізгілендіруге септігін тигізери анық.

Әдебиеттер тізімі:

Машанов А. Ж. «Әбунасыр әл-Фараби». –Алматы: Жазушы, 1994. -95б.

Раимқұлова Д.У. Әбунасыр әл-Фараби және ортағасырлық Отырар // Ғұлама. Ойшыл. Ұстаз. Әл-Фарабидің 1130 жылдығына арналған 2001 жылдың қазан айының 12 жұлдызында Отырарда өткізілген Халықаралық ғылыми-теориялық конференцияның материалдары,- Алматы: Қазақпарат, 2001.Б.216.

<https://qazaqtimes.com/article/68000>

УДК 78.041

LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSING HUMOUR

Temirkhanova D.A. Kostanay State Pedagogical University after
U. Sultangazin, Kostanay

Scientific director: M.I. Kudritskaya Candidate of Ped.Sciences
Kostanay State Pedagogical University after U. Sultangazin, Kostanay

Abstract. Sózderdiń aýysyp túsýi - bul kez-kelgen adam jasaı alatyn kúnelikti qarym-qatynas bóligi. Mundai ойндардың әртүрлі түрлері мен функциялары бар, оларды барлық жерде дерлік қолдануға болady. Олар юмор саласында шешýshi рól atqarady. Ázil-ospaq адамдар ómiriniń bir bóligi retinde keńinen tanymal. Ázil atýdy jáne ekspressivti quraldar men stilistikalyq ádisterdi qalaı qoldanýdy bári bilmeidi. Nátijesinde адамдар ázil bildirýdiń әртүрлі қолдануындағы әдистерin қолданбайды.

Túiniди sózder. Ekspressivti quraldar men stilistikalyq qurylyғыlar, ázil, ázil, pún, salystyryу, asyra aitý, metafora tásilderi.

Аннотация. Игра слов – это часть повседневного общения, которую может создать каждый. Такие игры имеют разные типы и функции, которые можно использовать практически везде. Они играют важнейшую роль в сфере юмора. Юмор широко известен как часть жизни людей. Хотя не все знают, как умело шутить и какие выразительные средства и стилистические приёмы использовать. В результате люди не используют различные существующие методы выражения юмора.

Ключевые слова. Выразительные средства и стилистические приемы, юмор, методы выражения юмора, каламбур, сравнение, преувеличение, метафора.

Abstract. Playing with words is a part of everyday communication that can be produced by everyone. Such wordplays have different types and functions which could be used almost everywhere. They play the most important role in humour sphere. Humour is widely known as a part of human-beings life. Although, not everyone knows how to make jokes skillfully and what expressive means and stylistic devices were used. As a result, people don't use different existing methods of expressing humour.

Keywords. Expressive means and stylistic devices, humour, methods of expressing humour, pun, simile, exaggeration, metaphor.

Introduction

Humour is the ability to find things funny, the way in which people see that some things are funny, or the quality of being funny [1; 352].

Scientific research on humour goes back to Plato and Aristotle [2; 25], it extends to practically all fields of inquiry, including mathematics and medicine. There exist several scholarly societies for the study of humour, and numerous journals and book series are dedicated entirely to humour research. Linguistics has had a privileged role in humorology (or gelotology), both because of its contributions, which this entry will review, and because language is the medium of much humour [3; 10]. Even humour that is produced entirely outside of language (for example, visually or musically) needs to be discussed and explained